

Добрі історії

•

ПІВЦУКЕРКИ

Олександр АФОНІН
Надійка ГЕРБИШ
Мирослав ДОЧИНЕЦЬ
Костянтин КОГТЯНЦ
Олексій КОНОНЕНКО
Анатолій КРИМ
Юрій НИКОЛИШИН

Харків
«ФОЛІО»
2015

ОЛЕКСАНДР АФОНІН

Півцукерки

Вересневий вечір, незважаючи на те, що день був ще по-серпневому теплий, вже дихав справжньою осінньою прохолодою, яка підганяла поодиноких прохожих, що не встигли після робочого дня дістатися до своїх осель. Однак ця прохолода, здавалося, абсолютно не турбувала хлопчиська, який, щось наспівуючи й підстрибуючи, біг по-вечірньому лунким тротуаром, що темною смугою простягся між трамвайною колією і низенькими парканчиками приватних садиб. Судячи з усього, його не хвилювало і те, що жовті ліхтарі вздовж дороги на високих бетонних стовпах горіли через один, внаслідок чого шлях хлопчика періодично перетинався темними плямами, які після освітлених ділянок тротуару нагадували чорні лячні провалля. Василькові дійсно було не до холоду і не до цих темних провалин, оскільки його думки мали зовсім інше спрямування, і тому все, що зараз оточувало його, в процесі руху сприймалося якось відсторонено й не фіксувалося увагою.

Півроку тому мама привезла його в це столичне місто з невеликого селища, де впродовж своїх ще неповних дванадцяти років він разом із старшою сестрою виховувався бабусею — маминою мамою.

Сталося так, що батько Василька залишив сім'ю, коли хлопчикові виповнилося кілька місяців від роду, і зник у невідомому напрямку. Мама ж після зникнення батька, намагаючись влаштувати свою долю й заробити для сім'ї хоч якісь гроші в такі непрості після ще зовсім недавньої війни

часи, періодично полишала дітей на бабусю, яка жила в невеличкій хатинці на околиці селища.

Після майже десяти років самотності мама вийшла заміж за дядька Івана, як називав його Василько.

Дядько Іван мешкав у невеличкій квартирі майже на околиці міста, і згодом Василькова мати, після народження молодшої сестри, переїхала до нього.

Коли сестричка підросла і мама вийшла на роботу, було вирішено забрати від бабусі й Василька на допомогу їй у догляді за сестрою.

І ось уже понад півроку він вживався в новий і незвичний для себе світ, немов надолужуючи недоотримане в неситому з точки зору їжі, вражень і розваг дитинстві. Йому подобалось усе: і гомінкі, наповнені гулом авто і дзвоном трамваїв ранки та вечори, і потоки людей, що снували по тротуарах, ідучи у власних справах або на роботу. І навіть однокласники з нової для нього школи та дворова компанія, які досить стримано, та все ж визнали «селюка» своєю, вже невід'ємною, частиною.

Світ Василька раптом, як за помахом чарівної палички, несподівано розширився до небачених раніше меж, і він, як пісок воду, з захопленням вбирав усі без винятку враження, які дарувало йому міське життя. Серед явищ, пригод і подій, з якими він встиг стикнутися за своє піврічне життя у місті, були різні: і добрі, і не дуже. Однак найбільше йому подобалися «гастрономівські» вечори.

Справа в тому, що його мама працювала старшим касиром у величезному, з точки зору Василька, міському гастрономі, який знаходився зовсім недалеко від будинку, де жила їхня сім'я.

Гастроном дійсно був великий, порівняно з їхнім селищним магазином, який мав дві власні назви. Перша — «Магазин на Агрегаті» — за назвою невеликого деревообробного заводу, який розташовувався поруч. Друга — «У Льодзі» — за іменем його продавчині, яка представляла селищ-

ну польську «діаспору», хоча ніхто з мешканців ніколи не цікавився національністю односельців.

Василькові більше подобалася назва «У Льодзі». Правда, він додавав від себе слово «тьоті», бо для нього статечна тридцятилітня жінка була вже старою, тому навіть у назві магазину він не міг дозволити собі сказати просто «У Льодзі».

У цьому магазині було все необхідне з того нехитрого набору, що у своєму житті використовували селищани. У невеликому приміщенні, доступному для покупців, ліворуч від входу купчилися важкі й товсті тюки тканини, або «мануфактура», як її називала Василькова баба. Окрім цих тюків висів такий-сякий жіночий і чоловічий одяг, який не претендував на престижні премії міжнародних чи навіть вітчизняних тижнів моди. Нижче на полицях, під одягом, стояли різнокаліберні кирзові та гумові чоботи, серед яких сиротами виглядали декілька пар чоловічого й жіночого взуття, які, судячи з їхньої запиленості, не дуже привертали увагу його дорослих односельців. Зазвичай там знаходилося й з півдесятка пар дитячого взуття, яке Василька мало цікавило, оскільки на осінь і весну він мав добротні кирзові чоботи дитячого розміру, а на зиму — вже поношені, але ще гарні й міцні валянки старшої сестри. А на літо... А хто ж із серйозних сільських хлопчаків влітку, в теплий час, носить взуття?

Праворуч від дверей лежали, стояли, висіли чавуни, каструлі, сковорідки, різний фаянсовий посуд. А вила, граблі санки, сокири, різноманітні миски, відра та видовжені грушоподібні балії з високими бортами — у таких зазвичай купали селищних дітей і прали — займали весь найближчий до вікна куток.

Ближче до центру торгової зали, залишаючи вузький прохід до центрального прилавка, стояла у промасленому папері й пахучому мастилі найвища мрія кожного сільського хлопчачка — велосипеди. Їх завжди було два. Мабуть, у підсобці ховалися ще, але в залі завжди їх було саме стільки. Один, великий і чорний, з дротяними багажниками

спереду і ззаду, мав на рамі красивий напис «Україна» і на вилці нижче руля емблему з ластівкою і літери «ХВЗ». Другий був менший, хоч теж чорний, та з іншою емблемою і літерами «МВЗ». І всі хлопчачки чітко знали, що «Україна» Харківського велозаводу — це ого! А велосипед Мінського заводу — ну, теж непогано. Якщо він твій.

Ну і свята святих — центральний прилавок, за яким завжди знаходилась усміхнена круглощока тьотя Льодзя.

У центрі цього великого дерев'яного прилавка стояли ваги з невгамовною стрілкою і кількома гирками різної ваги біля них. Правіше зазвичай знаходилась велика циліндрична розпанахана металева банка, в якій у промашеному папері лежали великі шматки халви, а поряд з нею — в розірваних картонних ящиках танули заморожені камбала та хек. Рибу з ящиків, після того, як їх відкривали, намагалися продати за два дні. У перший день риба танула, на другий день її продавали вже розталу, а на третій — те, що залишалося непроданим, закопували за магазином у великій ямі, оскільки холодильника в магазині не було.

Стіна за спиною тьоті Льодзі була оформлена як велика полиця з квадратними вікнами, в які з напівнахилом були вставлені відкриті картонні ящики з цукерками та печивом, а в горішній частині полиці у вигляді пірамідок розміщувалися овочеві та рибні консерви в скляних і жерстяних банках. Щодо цукерок, то їхній асортимент був дуже обмежений. Зазвичай це були «подушечки»-карамельки з начинкою із джему, проте двох видів: звичайні, у цукрі, і «шоколадні», пересипані порошком какао, і монпансьє на вагу. А ще був формовий мармелад, цукерки «Шкільні» і найдорожчі та, як здавалося Василькові, найсмачніші — «Шоколадні батончики». Можливо, однією з причин цього було те, що вартість кілограму цих цукерок в один рубель і вісімдесят копійок була завеликою, порівняно з розміром бабусиної пенсії. І цими цукерками вони з сестрою могли поласувати лише на великі свята.

Ліворуч на прилавку — вільне «святе» місце. Його не займали жодним товаром, бо воно було призначене для хліба.

Хліб у магазині «тьоті Льодзі» для дітлахів був чимось особливим, і Василько завжди бабусині слова «Збігай за хлібом» сприймав як заохочення, і двічі нагадувати про це йому не доводилося. Бо хліб то є хліб, а ще й такий, який пік дядько Пекар. Ніхто з дітлахів не називав його на ім'я, а більшість навіть не знали, як його звати. Для всіх він був просто Пекар — з великої літери.

Пекарня — старий дерев'яний будинок з великим, більшим і ширшим за звичайний, комином, з дерев'яним ганком і двома невеликими віконцями з геть закопченим склом. Скільки разів Василько не намагався роздивитися через це почорніле від часу та, мабуть, сажі, яка осідала після кожного пропалювання печі перед випічкою хліба, вікно, що ж там робить Пекар, йому це не вдалося. Мабуть, саме тому, що ніхто з дітлахів не знав достеменно, як же з'являються оті великі сірі й білі гарячі хлібини з абсолютно неповторним смаком, Пекар для них був уособленням якоїсь таємничої чарівної сили, і його навіть трошки побоювались.

Пекар з'являвся на роботі пізно — десь близько одинадцятої ранку. Середнього зросту, але дуже повнотілий, він важко піднімався рипучими сходишками старого ганку й відчиняв такі ж рипучі, як і ганок, товстезні з обопола двері. Зайшовши, він щільно причиняв їх за собою, і слідом за цим лунав металевий звук засову. Десь хвилин через п'ятнадцять над димарем з'являвся спочатку легкий димок, який з часом густішав і ставав щільнішим; здавалося, що його можна було навіть помацати руками. А потім поступово дим розсіювався і зникав. Лише за тремтінням від жару повітря над димарем було зрозуміло, що дрова ще горять. Опісля двері знову відчинялися, і Пекар, вже в білому круглому капелюсі й такому ж білому фартуху, йшов з відром через вулицю до колодязя за водою. Потім двері зачинялися за ним вже до вечора.

Зміст

ОЛЕКСАНДР АФОНІН

Півцукерки	3
Персики	28

НАДІЙКА ГЕРБІШ

Світанкові розмови	31
Свято для донечки	33

МИРОСЛАВ ДОЧИНЕЦЬ

Камінь терпіння (Спогад Андрія Ворона)	41
Цинандалі	45
Цвіркун на долоні	48
Тітка Морія	53
Олексина арифметика	58
Кольорові скельця	63
Діти Верховини	67
Ловець ласк	68
Аромат жінки	78
Жіночий липень	80
Небесні кресала	82
Бібліотекарка	86
Оперета	87
Гіркота вересня	88

КОСТЯНТИН КОГТЯНЦЬ

Писар вільного міста	90
----------------------------	----

ОЛЕКСІЙ КОНОНЕНКО

Нелюб	103
-------------	-----

АНАТОЛІЙ КРЫМ

Лёвущка	165
---------------	-----

ЮРІЙ НИКОЛИШИН

Цьоця Галя	218
------------------	-----